

Εισήγηση για το Συνέδριο της ΕΣΟ «Σχολικό Σκάκι»

“... Είναι μάλλον κοινή πεποίθηση στον σκακιστικό κόσμο ότι η εισαγωγή του σκακιού στα σχολεία είναι ίσως το σημαντικότερο από τα άμεσα εφικτά μέτρα που μπορούν να συμβάλουν στην κατακόρυφη άνοδο του ελληνικού σκακιού, τόσο ποιοτικά, όσο και ποσοτικά. Και είναι πραγματικά μεγάλη η ευθύνη τόσο των σκακιστικών όσο και των πολιτικών αρχών, που ελάχιστα έχουν να επιδείξουν στον τομέα αυτό. Οι όποιες προσπάθειες έχουν συνήθως χαρακτήρα «ηρωικό» δηλ. ξεκινούν από μαθητές ή καθηγητές που αγαπούν το σκάκι ή από σκακιστές ή συλλόγους ...»

Απόσπασμα τόσο επίκαιρο, από άρθρο του Δ. Βανδώρου στο περιοδικό Diva Kaissa το 1986.

ΣΚΑΚΙ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ – Οι δυνατότητες διδασκαλίας του σκακιού σε σχολικά κτίρια

- α) **Εκτός ωραρίου** - Γίνεται σε ευρεία κλίμακα και πρέπει να καταγραφούν τα σχολεία.
Δεν απαιτείται Υπουργική απόφαση
- β) **Φύλαξη** - Γίνεται σε μικρή κλίμακα με επιχορήγηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή Συλλόγων Γονέων-Κηδεμόνων. **Δεν απαιτείται Υπουργική απόφαση**
- γ) **Δημιουργική απασχόληση** - Γίνεται μόνο μέσω διορισμένων δασκάλων (Χ. Πιλάλης - Δάφνη Αττικής). **Δεν απαιτείται Υπουργική απόφαση**
- δ) **Ολοήμερα** - Γίνεται κάποια προσπάθεια, αλλά δεν έχει ευδοκιμήσει προς το παρόν.
Απαιτείται Υπουργική απόφαση
- ε) **Εντός ωραρίου** – Εφαρμόζεται τα τελευταία 7 χρόνια μόνο στην Καλλικράτεια Χαλκιδικής επίσημα μέσω του "ΜΕΛΙΝΑ". Η δυσκολότερη περίπτωση εφαρμογής.
Απαιτείται Υπουργική απόφαση

* "ΜΕΛΙΝΑ": Πιλοτικό πρόγραμμα του Υ.Π.Ε.Π.Θ. που εφαρμόζεται εδώ και 6 χρόνια. Ξεκίνησε από την Α' Δημοτικού και επεκτάθηκε κάθε χρόνο και σε ανώτερη τάξη. Μεταξύ άλλων στόχοι του προγράμματος είναι κατάκτηση της γνώσης από τους μαθητές με άμεσο τρόπο. Η ευελιξία του προγράμματος επέτρεψε στο σκάκι

να εισέλθει πειραματικά στην Καλλικράτεια. Εφαρμόζεται σε ένα σχολείο από κάθε Νομό (σε μεγάλα αστικά κέντρα σε τρία).

* Όπου αναγράφεται «απαιτείται Υπουργική απόφαση», σημαίνει ότι το εγχείρημα προϋποθέτει την αποδοχή από μεγάλο αριθμό φορέων ακόμη και δίχως Υπουργική απόφαση

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – Προγράμματα μαθημάτων σκάκι σε σχολικά κτίρια

1. 1984-1987 Δήμος Θεσσαλονίκης εκτός ωραρίου
2. 1986-σήμερα σε πολλές περιοχές στην Ελλάδα εκτός ωραρίου
3. 198?-199? Ιδιωτικό Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο «Σχολή Μωραΐτη» **εντός** ωραρίου
Προπονητές: Δ. Βανδώρος & Η. Κουρκουνάκης
4. 1987-88 & 1995-σήμερα 1^ο & 2^ο Δ.Σ. Καλλικράτειας Χαλκιδικής **εντός** ωραρίου
Προπονητές: Κ. Γιουβαντσιούδης & Ε. Μουσιάδου
5. 1998-99 Δ.Σ. & Νηπιαγωγείο Αγ. Παύλου Χαλκιδικής **εντός** ωραρίου
Προπονητές: Κ. Γιουβαντσιούδης & Ε. Μουσιάδου
6. 1998-σήμερα Ιδιωτικό Νηπιαγωγείο "ΓΕΙΤΟΝΑΣ" Αθήνα **εντός** ωραρίου
Προπονητές: Θ. Παπαθεοδώρου (1998 Η. Κουρκουνάκης)
7. 1999 Ιδιωτικό Νηπιαγωγείο "ΦΡΥΓΑΝΙΩΤΗΣ" Θεσσαλονίκη **εντός** ωραρίου
Προπονητές: Κ. Γιουβαντσιούδης & Ε. Μουσιάδου

* Πιθανόν να υπάρχουν κι άλλα σχολεία, ωστόσο δεν έχω στοιχεία τα οποία θα ήθελα να μου δώσουν όσοι γνωρίζουν. Ακολουθεί σχετική πρόταση.

ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΣΚΑΚΙΟΥ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΕΧΟΥΝ ΓΙΝΕΙ:

1. Υπόμνημα προς τους Διευθυντές των σχολείων για την καλλιέργεια του σκακιού από τους Υπουργούς παιδείας κ. Βαρβιτσιώτης (1979-Ν.Δ.) και κ. Μώραλης (1984-ΠΑΣΟΚ)
2. 1987-88 – Δύο εκπαιδευτικοί (Β. Κιούρτης & Μ. Λοΐζου) αποσπάστηκαν από το ΥΠΕΠΘ στην Ε.Σ.Ο. και ιδρύθηκε η πρώτη Επιτροπή Σχολικού Σκακιού
3. Νοέμβριος 1997 - Κατάθεση πρότασης με τον τίτλο «Σκάκι στα σχολεία» στα πλαίσια του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. προς το ΥΠ.Ε.Π.Θ. που δυστυχώς απορρίφθηκε. Θα πρέπει να τονιστεί η μηδενική στήριξη της από την Ε.Σ.Ο.
Φορέας: Α.Π.Θ, τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης., Συντάκτες: Κ. Γιουβαντσιούδης, Ε. Μουσιάδου, Ε. Βιδάλης

4. Ιούνιος 1997 & 1998 - 2001, - Κατάθεση και παρουσίαση τριετούς (97) και ετήσιου (98 - 01) απολογισμού με ανάλογες προτάσεις στη Πανελλήνια απολογιστική συνδιάσκεψη εκπαιδευτικών του προγράμματος «ΜΕΛΙΝΑ»
Φορέας: Δημοτικά σχολεία Καλλικράτειας., Συντάκτες: Κ. Γιουβαντσιούδης, Ε. Μουσιάδου
5. Μάρτιος 1999 – Επαφή με τον συντονιστή του «ΜΕΛΙΝΑ»
Φορέας: Ε.Σ.Ο. Σχολική Επιτροπή, Συμμετέχοντες: Β. Οικονομόπουλος, Κ. Γιουβαντσιούδης, Γ. Μαστροκούκος
6. Ιούνιος 1999 – Κατάθεση πρότασης στη βουλή των εφήβων
Συντάκτης: Χ. Χαμαλέτσος
7. Σεπτέμβριος 1999 - Αίτημα, επαφή με ΥΠΕΠΘ-Ολοήμερα
Φορέας: Ε.Σ.Ο., Συντονιστές: Λ. Ζαχείλας, Χ. Πιλάλης
8. Νοέμβριος 1999 - Προσπάθεια καταγραφής των σχολείων των οποίων οι αίθουσες χρησιμοποιούνται για την εκμάθηση σκακιού, ανεξάρτητα ωραρίου
Φορέας: Ε.Σ.Ο., Σχολική Επιτροπή
9. Φεβρουάριος 2000 – Προσέγγιση ξένων ομοσπονδιών στα πλαίσια του κοινοτικού προγράμματος «ΕΥΡΑΘΛΟΝ»
Φορέας: Ε.Σ.Ο., Συντονιστής: Β. Οικονομόπουλος
10. Ιούνιος 2000 - Κατάθεση πρότασης σε ολομέλεια των εκπαιδευτικών του Νομού Χαλκιδικής: «Πως το σκάκι μπορεί να βοηθήσει μαθητές α) παλιννοστούντες, β) αλλοδαπούς και γ) με μαθησιακές δυσκολίες»
Συντάκτες: Κ. Γιουβαντσιούδης, Ε. Μουσιάδου
11. Απρίλιος 2002 – Κατάθεση πρότασης για ένταξη στα προαιρετικά μαθήματα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Συντάκτης: Σ. Κερασιώτης

ΑΛΛΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

1. ΟΕΕΚ - Σεπτέμβριος 2001 & 2002 (Επιμόρφωση προπονητών)
2. Ν.Ε.Λ.Ε. - Υπάρχουν δυνατότητες για λειτουργία τμημάτων εκμάθησης
3. Π.Ε.Κ. - Υπάρχει σχετική πρόταση από το ΠΕΚ Χαλκιδικής (Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στο τεχνικό μέρος – ΣΚΑΚΙ)

ΤΟ ΣΚΑΚΙ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

1. Η επαφή με χώρες του εξωτερικού
2. Το άνοιγμα της Ε.Σ.Ο. σε σχολεία πανελλαδικά: α) με δημιουργία αγώνων και β) με δωρεά εντύπων, σκακιέρων κτλ.
3. Η καταγραφή Πανελλαδικά των σχολικών κτιρίων που γίνονται ή γινόταν μαθήματα σκακιού και των διαθέσιμων προπονητών-δασκάλων.
4. Η καταγραφή των πιλοτικών προγραμμάτων εκμάθησης σκακιού
5. Οι δυνατότητες βελτίωσης του σχολικού κυπέλλου ή ακόμη και η ριζική του αναθεώρηση
6. Οι δυνατότητες εισαγωγής μαθημάτων σκάκι εντός ωραρίου σε σχολεία: α) Δημιουργικής απασχόλησης, β) πιλοτικά ολοήμερα, γ) "ΜΕΛΙΝΑ" και δ) γενικά. Η μεθόδευση και το μακροχρόνιο πλάνο που πρέπει να χαραχθεί.
7. Ο τρόπος λειτουργίας της Επιτροπής Σχολικού Σκακιού

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ:

- 1. Χώρες εξωτερικού:** Σε πολλές χώρες έχουν γίνει προγράμματα εκμάθησης σκακιού (σε αρκετές μέχρι σήμερα) πρωτοποριακά τόσο στον τρόπο όσο και στον όγκο. Επίσης υπάρχει η Επιτροπή Σχολικού Σκακιού της FIDE και η International School Chess Union, που διοργανώνουν ποικίλες δραστηριότητες στο τομέα που μας αφορά.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- α) Να έρθουμε σε επαφή μαζί τους και να προσαρμόσουμε ότι μπορούμε στην ελληνική πραγματικότητα
- β) Αξιοποίηση κοινοτικών προγραμμάτων όπως «ΝΕΟΛΑΙΑ» κτλ.
- γ) Δημιουργία ή επέκταση αγώνων σε Βαλκανικό ή και Ευρωπαϊκό επίπεδο με στόχο την δημιουργία κινήτρων σε μαθητές

- 2. Η ΕΣΟ στα σχολεία:** Αφού τα σχολεία δεν «έρχονται» προς το παρόν στο σκάκι, πρέπει να πάμε εμείς. Αυτό μπορεί να γίνει: α) με την προκήρυξη σχολικών αγώνων και β) με τη δωρεά έντυπου και σκακιστικού υλικού.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- α) Να προκηρυχθεί ομαδικό Πανελλαδικό πρωτάθλημα Δημοτικών Σχολείων (μελλοντικά και Γυμνασίων) με σύστημα νοκ-άουτ (θα χρειαστούμε την βοήθεια της Γ.Γ.Α. και των κατά τόπους σκακιστικών συλλόγων) αντίστοιχο με άλλων αθλημάτων
- β) Την επαφή με την τοπική αυτοδιοίκηση με σκοπό την υλική και οργανωτική κάλυψη σχετικών δραστηριοτήτων
- β) Την επαφή με χορηγούς, ώστε να καλυφθεί η δαπάνη κατασκευής και διάθεσης έντυπου και σκακιστικού υλικού.

3. Σχολικά κτίρια: Οποιαδήποτε μελλοντική πρότασή μας προς το Υπουργείο, θα πρέπει να στηρίζεται: α) στην προϋστορία και β) στις δυνατότητες μας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- α) Να γίνει η καταγραφή όσων σχολικών κτιρίων έχουν κατά καιρούς χρησιμοποιηθεί (με οποιονδήποτε τρόπο) για διδασκαλία του σκακιού,
- β) Να καταγραφούν οι σκακιστές που θέλουν να διδάξουν σκάκι σε σχολεία,
- γ) Να γίνουν σεμινάρια (ακόμη και μέσω Διαδικτύου, ώστε να μειωθεί το κόστος) στους ενδιαφερόμενους και να δημιουργηθεί ένα μητρώο που θα κοινοποιείται στα ενδιαφερόμενα σχολεία.

4. Πιλοτικά προγράμματα: Τα προηγούμενα χρόνια έγιναν απόπειρες εκμάθησης του σκακιού σε πολλές περιοχές Πανελλαδικά με ποικίλους εμπνευστές και μεθόδους. Η προηγούμενη εμπειρία μπορεί να μας διδάξει και να φτιάξουμε ένα πιλοτικό πρόγραμμα που θα βοηθήσει όλους όσους θα ήθελαν να ξεκινήσουν και δεν ξέρουν το πώς.

ΠΡΟΤΑΣΗ:

- α) Να γίνει η καταγραφή και αξιολόγηση όσων προγραμμάτων έχουν απευθυνθεί σε μαθητικό κοινό σε επίπεδο μαζικού αθλητισμού

5. Σχολικό κύπελλο: Η διόγκωση του σχολικού κυπέλλου και οι συνθήκες που το διέπουν θεωρούνται από την πλειοψηφία απαράδεκτες – βελτίωση υπήρξε τελευταία με τη διήμερη διεξαγωγή του. Εάν θεωρηθεί ως θεσμός που ήδη έχει καθιερωθεί, θα πρέπει οπωσδήποτε να βελτιωθεί. Με στόχο το σχολικό πρωτάθλημα να είναι περισσότερο «φεστιβαλική» εκδήλωση μαζικού χαρακτήρα ακολουθούν οι προτάσεις:

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- α) Το σύστημα των αγώνων να είναι ενιαίο Πανελλαδικά (με προκριματικούς και ημιτελικούς ομίλους όπου απαιτείται) και με κληρώσεις από Η/Υ ώστε οι συμμετέχοντες να κατατίθενται μαζί με τους προκριμένους
- β) Ο αριθμός των προκρίσεων ανά όμιλο να είναι συγκεκριμένος και να μην γίνεται «λάστιχο» σε καμία περίπτωση
- γ) Οι νικητές (οι 3 πρώτοι) από κάθε σχολική τάξη, να έχουν δικαίωμα συμμετοχής ΜΟΝΟ σε όμιλο πρωταθλητών (την πρώτη χρονιά εφαρμογής του συστήματος ανά τρεις τάξεις μαζί, ενώ διαχρονικά ανά τάξη) που θα είναι ανεξάρτητο πρωτάθλημα ανά τάξη ώστε να μην κατακτούν οι ίδιοι (συνήθως και πρωταθλητές στις αγωνιστικές τους κατηγορίες) μαθητές τις πρώτες θέσεις
- δ) Τη διεξαγωγή παράλληλων εκδηλώσεων (εκθέσεις ζωγραφικής, σκίτσου, φωτογραφίας επίδειξης, διαλέξεις σε γονείς κτλ.)
- ε) Τον έγκαιρο προγραμματισμό των αγώνων
- ζ) Τον απολογισμό **αμέσως μετά** την λήξη των αγώνων

Το σκάκι στα σχολεία: Μέχρι σήμερα έχουν γίνει κάποιες μεμονωμένες προσπάθειες ένταξης του σκακιού στα σχολεία (στην αρχή του κειμένου μικρή ιστορική αναδρομή). Ωστόσο τίποτα δεν μπορεί να καρποφορήσει εάν δε γίνει συλλογική προσπάθεια με μακροχρόνιο πλάνο. Θα πρέπει να επισημάνω ότι δεν είμαστε έτοιμοι να "μπούμε" στα σχολεία, καθώς δεν έχουμε ακόμη ούτε επαρκές έμφυχο δυναμικό ούτε ικανοποιητική υλικοτεχνική υποδομή.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- α) Δημιουργία επιτροπής με μοναδικό σκοπό την ένταξη του σκακιού στα σχολεία. Η επιτροπή να εξαιρείται από οποιαδήποτε εκλογική αναμέτρηση της Ε.Σ.Ο. (ανεξάρτητη των μελών του όποιου Δ.Σ. δίχως να απορρίπτονται) καθώς ο στόχος είναι μακροχρόνιος.
- β) Χρηματοδότηση της Ε.Σ.Ο. σε βιβλία για τις σχολικές τάξεις Νηπιαγωγείου και Δημοτικού, τα οποία θα αποτελέσουν εφόδιο πρότασης προς το Υπουργείο. Καθώς το κόστος είναι μεγάλο θα μπορούσε να γίνεται χρηματοδότηση κάθε χρόνο για ένα βιβλίο
- γ) Επαφή με τα Πανεπιστημιακά τμήματα που παρέχουν επιμορφωτικά σεμινάρια σε δασκάλους και να τους παρέχουμε τεχνογνωσία

- δ) Την αξιοποίηση προϋπάρχουσας πρότασης με Θέμα "Σκάκι στα σχολεία" προς το ΥΠ.Ε.Π.Θ. το 1997 από το Α.Π.Θ. (βλ. αρχή)
- ε) Την οργάνωση συντονισμένης επαφής με Βουλευτές όλων των κομμάτων και με τον Υπουργό Παιδείας, με σκοπό την ένταξη του σκακιού στα σχολεία.
- ζ) Την προσπάθεια επέκτασης προγραμμάτων κατάρτισης προπονητών (πχ Ο.Ε.Ε.Κ.) και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας. Παράλληλα κατοχύρωση των αποφοίτων από αντίστοιχες σχολές.
- η) Αξιοποίηση και διαφήμιση της ΜΟΝΑΔΙΚΗΣ πιλοτικής απόπειρας που γίνεται Πανελλαδικά τα τελευταία 7 χρόνια.

6. Η λειτουργία της Επιτροπής: Δυστυχώς η εμπειρία μου με την εν' λόγω Επιτροπή (την τελευταία που προέκυψε μετά τις εκλογές του 2000) είναι τουλάχιστο απογοητευτική. Μάλιστα θεωρούσα ότι η προηγούμενη ήταν απαράδεκτη, εξαιτίας των ελάχιστων συνεδριάσεων, ωστόσο διαψεύστηκα οικτρά. Έγινε μόνο μία συνεδρίαση και μία απόπειρα συνεδρίασης (απ' όσο γνωρίζω).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- α) Να καταργηθεί εδώ (ίσως λόγω αρμοδιότητας να αυτό να μπορεί να γίνει από την Γ.Σ. που ακολουθεί ως έκτακτο θέμα) και να δημιουργηθεί νέα Επιτροπή από παρόντες που ενδιαφέρονται πραγματικά
- β) Με σκοπό την αποτελεσματικότητά της, προτείνω να δοθεί στην επιτροπή συγκεκριμένο χρονικό διάστημα για να παρουσιάσει έργο, αλλιώς να αντικατασταθούν κι αυτά τα μέλη
- γ) Αρμοδιότητες της επιτροπής θα πρέπει να είναι: 1) υλοποίηση μέρους των παραπάνω προτάσεων, 2) παροχή βοήθειας στην οργάνωση και λειτουργία προγραμμάτων σχολικού σκακιού στην επαρχία, 3) οργάνωση σχολικών αγώνων σε περιοχές που δεν υπάρχει κατάλληλη σκακιστική υποδομή και 4) εύρεση χορηγών με σκοπό την κάλυψη μαζικών εκδηλώσεων.

Θεσσαλονίκη 7 Σεπτεμβρίου 2002
Για τον Όμιλο Σκακιστών Τριανδρίας
Κώστας Γιουβαντσιούδης & Ειρήνη Μουσιάδου